

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIŠ VILNIAUS APSKRITIES VYRIAUSIĄJĄ POLICIJOS KOMISARIATĄ IR POLICIJOS DEPARTAMENTĄ PRIE VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2024-03-07 Nr. 4D-2023/1-1234
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. gruodžio 14 d. gavo X, atstovaujančio UAB „A“, (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – Vilniaus AVPK) ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su teisės gauti informaciją neuztikrinimu (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. 2023 m. liepos 18 d. buvo gautas pranešimas iš Vilniaus AVPK Vilniaus rajono policijos komisariato, kuriuo informuojama, kad UAB „A“ nuosavybės teise priklausantis automobilis „Ford Focus“ valstybinis Nr. <...> buvo sulaikytas kaip daiktinis įrodymas ir jį galima pasiimti iš saugojimo aikštelės.

2.2. Buvo susisiepta su automobilio nuomininku ir nuvykta atsiimti automobilį iš saugojimo aikštelės. Nuomininkas neturėjo reikiamos pinigų sumos už automobilio saugojimą, o aikštelės savininkas atsisakė pasirašyti skolos vekselį ir nurodė, kad jų sutartis su policija yra pasibaigusi ir jie gali elgtis, kaip nori.

2.3. Pareiškėjas susisiekė su tyrėja, kuri buvo atsakinga už tyrimą, tačiau pareigūnė atsisakė spręsti susidariusią situaciją ir pasiūlė kreiptis į aptarnavimo skyrių. Aptarnavimo skyriuje dirbęs ir telefonu atsiliepęs pareigūnas taip pat nurodė, kad policijos sudaryta sutartis su aikštelės savininku nebegalioja ir jie niekuo padėti negali.

2.4. Kadangi automobilis, kaip daiktinis įrodymas, buvo sulaikytas ikiteisminio tyrimo byloje, todėl jis turėjo būti gražintas vadovaujantis BPK nuostatomis bei generalinio komisaro 2012 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 5-V-229 patvirtinta tvarka. Šiuo atveju Vilniaus AVPK pareigūnai, pirmiausia sulaikę automobilį, nepranešė savininkui (UAB „A“) apie automobilio sulaikymą, tinkamai nepranešė apie jo atsiėmimą iš saugojimo vietos ir nesilaikė nustatytos tvarkos dėl daikto gražinimo.

2.5. 2023 m. lapkričio 13 d. Pareiškėjas kreipėsi į Policijos departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas) dėl nurodytų pareigūnų veiksmų ir aplinkybių, prašydamas atlikti tarnybinį patikrinimą, taip pat prašydamas išduoti naują leidimą dėl automobilio atsiėmimo bei įvertinti saugojimo aikštelės savininkų veiksmus. Policijos departamento atsakyme nurodoma, kad apmokėjimo už automobilio saugojimą aikštelėje ir automobilio gražinimo klausimas yra sprendtinas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, atsakyme neužsimenama dėl prašomo naujo leidimo išdavimo ir esminis klausimas lieka nenagrinėtas.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. sausio 12 d. raštu Nr. 4D-2022/1-1123/3D-114 kreipėsi į Policijos departamentą, prašydama paaiškinti Skundo aplinkybes. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2024 m. sausio 29 d. gautas Policijos departamento raštas Nr. 5-S-3214, kuriuo paaiškinama:

4.1. „2023 m. liepos 15 d. ikiteisminiame tyrime Nr. 01-1-26343-23 automobilis „Ford Focus“, valst. Nr. <...> (savininkas yra UAB „A“), pagal priverstinio transporto priemonės nuvežimo aktą buvo nugabentas į saugojimo aikštelę adresu: Vilnius, <...>.“

4.2. „Vilniaus aps. VPK Vilniaus rajono policijos komisariato (toliau – Vilniaus r. PK) 2023 m. liepos 18 d. raštu Nr. IBPS-S-408443-23 UAB „A“ buvo informuota, kad 2023 m. liepos 15 d. Vilniaus aps. VPK Vilniaus r. PK pradėtas ikiteisminis tyrimas [...]. 2023 m. liepos 15 d. automobilis „Ford Focus“, valst. Nr. <...>, pagal priverstinio transporto priemonės nuvežimo aktą buvo nugabentas į policijos saugojimo aikštelę adresu: Vilnius, <...>. Ikitiesminio tyrimo metu nustatyta, kad automobilio „Ford Focus“, valst. Nr. <...>, savininkas yra UAB „A“. Automobilio valdytoja K. M., gim. 1983 m., paprašyta informuoti, kam gražinti „Ford Focus“, valst. Nr. <...>.“

4.3. „2023 m. liepos 18 d. į ikiteisminių tyrimą atlikusios pareigūnės darbo elektroninį pašta buvo atsiųstas UAB „A“ atstovo X laiškas, kuriame buvo pateiktas prašymas automobilį „Ford Focus“, valst. Nr. <...>, gražinti jo valdytojui K. M. 2023 m. liepos 19 d. Vilniaus aps. VPK Vilniaus r. PK 2-ojo veiklos skyriaus vyresnioji tyrėja G. K. išrašė automobilio valdytojui K. M. leidimą Nr. 01-1-26343-23 atsiimti automobilį. K. M. leidime pasirašė, patvirtindama, kad leidimą atsiimti priverstinai paimtą (nuvežtą) transporto priemonę gavo.“

4.4. „Automobilio „Ford Focus“, valst. Nr. <...>, savininkas UAB „A“ Vilniaus aps. VPK Vilniaus r. PK 2023 m. liepos 18 d. raštu Nr. IBPS-S-408443-23 buvo informuota apie gražintiną automobilį, taip pat buvo prašoma nurodyti, kam jį gražinti.“

4.5. „Policijos pareigūnai, gražinant paimtas transporto priemones, į saugojimo aikšteles nevyksta ir gražinimo procedūrose nedalyvauja, nes teisės aktai neįpareigoja pareigūnų dalyvauti gražinant transporto priemones. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – Įstatymas) 33 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad pareigūnai, priėmę sprendimą dėl priverstinio transporto priemonės nuvežimo, apie jį praneša transporto priemonės savininkui (valdytojui). Įstatymas ar kiti teisės aktai nenustato pareigos policijos pareigūnui vykti į automobilių saugojimo aikšteles ir kontroliuoti, kaip bus įgyvendinti civiliniai santykiai. 2021 m. spalio 28 d. Transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir saugojimo paslaugų teikimo sutarties (toliau – Sutartis) Nr. 10-ST2-202 priedo 10.3 papunktyje nustatyta, kad UAB „B“ privalo imtis visų priemonių, kad transporto priemonės būtų kuo greičiau atsiimtose: informuoti automobilių savininkus ir valdytojus (jei savininkas ir transporto priemonės valdytojas nesutampa) apie saugomą automobilį, vietą, saugojimo įkainius ir pareigą jį atsiimti. Sutarties ypatybė yra ta, kad pareiga sumokėti už suteiktas saugojimo paslaugas kyla ne ją sudariusiai šaliai (ne policijos įstaigai), o transporto priemonės savininkui ir valdytojui. Be to, Įstatymo 33 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad išlaidas, susijusias su priverstiniu transporto priemonės nuvežimu į transporto priemonių stovėjimo aikštelę šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais ir jos saugojimu transporto priemonių stovėjimo aikštelėje, ūkio subjektui ir (ar) išlaidas patyrusiai institucijai transporto priemonės savininkas ir valdytojas atlygina solidariai. Šios išlaidos atlyginamos arba adekvatus prievolės atlyginti išlaidas įvykdymo užtikrinimas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatytais būdais ir tvarka pateikiamas iki transporto priemonės paėmimo iš transporto priemonių stovėjimo aikštelės.“

Lietuvos aukščiausiasis teismas (toliau – LAT) 2021 m. gegužės 19 d. nutartyje, civilinėje byloje Nr. e3K-3-127-1075/2021, konstatavo, kad priverstinai nuvežta transporto priemonė paprastai yra saugoma pasaugos sutarties, sudarytos ne tarp transporto priemonės savininko ar valdytojo ir

saugotojo, o tarp policijos komisariato ir saugotojo, pagrindu. Pasaugos sutarties dėl priverstinai nuvežtų transporto priemonių saugojimo ir įstatymo pagrindu atsiranda ne tik saugotojo ir davėjo teisiniai santykiai, bet ir transporto priemonės savininko ir valdytojo bei saugotojo teisiniai santykiai. Transporto priemonės savininkui ir valdytojui atsiranda ne tik teisės (teisė reikalauti grąžinti transporto priemonę tokios pačios būklės, kurios ji buvo priimant saugoti), bet ir tam tikros pareigos (atlyginti su transporto priemonės nuvežimu susijusias išlaidas). LAT pažymėjo, kad pagal priverstinio transporto priemonių nuvežimo, pervežimo ir saugojimo paslaugų teikimo sutarties nuostatas automobilio saugotojas turi pareigą imtis visų priemonių, kad transporto priemonės būtų kuo anksčiau atsiimtoms, t. y. informuoti automobilių savininkus apie saugomą automobilį, vietą, saugojimo įkainius bei pareigą jį atsiimti. Transporto priemonės savininko ar valdytojo pareiga rūpintis transporto priemone, be kita ko, apima ir domėjimąsi transporto priemonės buvimo vieta, dėjimą maksimalių pastangų kuo greičiau pasirūpinti transporto priemonės atsiėmimu iš saugojimo vietos.

Kaip yra nurodęs LAT, transporto priemonės savininkas, ilgą laiką nesidomėdamas sau priklausančio automobilio buvimo vieta, prisiima riziką, be kita ko, dėl galimų šio automobilio saugojimo išlaidų, susidariusių jį priverstinai nuvežus dėl to, kad naudojantis automobiliu buvo padaryta visuomenei pavojinga veikla.“

4.6. „Patiksliname, kad Policijos departamentas buvo gavęs ir nagrinėjo UAB „A“ 2023 m. lapkričio 28 d. skundą. [...] Nagrinėjant šį skundą, Policijos departamento Imuniteto valdyboje buvo įvertinti Vilniaus aps. VPK Vilniaus r. PK 2-ojo veiklos skyriaus vyresniosios tyrėjos G. K. ir Policijos departamento Turto valdymo valdybos Paimtų daiktų valdymo ir sandėlių skyriaus darbuotojos J. B. veiksmai. Teisės aktų pažeidimų dėl automobilio grąžinimo procedūrų nustatyta nebuvo.“

4.7. „Informuojame, kad teisės aktai nenustato galimybės išduoti naują leidimą dėl to paties automobilio grąžinimo. Pažymėtina tai, kad leidimas valdytojai K. M. atsiimti automobilį buvo išduotas prašant UAB „A“ atstovui X, o ne pačių policijos pareigūnų iniciatyva. Be to, naujo leidimo išdavimas niekaip nepakeistų situacijos – už automobilio saugojimo paslaugų teikimą vis tiek reikėtų mokėti. Įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad transporto priemonės savininkas ar valdytojas rūpinasi ir atsako už jam nuosavybės ar kita teise priklausančią transporto priemonę. 2023 m. gruodžio 7 d. Policijos departamento Imuniteto valdybos raštu Nr. 5-S-30440 „Dėl Jūsų skundo“, UAB „A“ buvo išsamiai informuota apie tai, kad apmokėjimas už automobilio saugojimą UAB „B“ aikštelėje ir automobilio grąžinimo klausimas yra sprendžiamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka tarp UAB „A“, automobilio valdytojo ir UAB „B“.“

4.8. Policijos departamentas pateikė pareiškėjo 2023 m. lapkričio 28 d. skundo kopiją, iš kurios nustatyta, kad Pareiškėjas sužinojo apie dar neatsiimtą automobilį ir prašė įvertinti policijos pareigūnų veiksmus, išduoti naują leidimą dėl automobilio atsiėmimo, įvertinti saugojimo aikštelės darbuotojų veiksmus.

Policijos departamentas 2023 m. gruodžio 7 d. atsakyme nurodė, kad buvo įvertinti policijos pareigūnų veiksmai ir nenustatyta tarnybinio nusižengimo požymių, nes apie sulaikytą automobilį ir jo atsiėmimą pranešta laiku. Pareiškėjui paaiškinta, kad ginčas su automobilių saugojimo aikštelės savininku turi būti sprendžiamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, o prašymas įvertinti, ar UAB „B“ veiksmuose nėra nusikalstamos veikos požymių, buvo persiųstas nagrinėti pagal kompetenciją Vilniaus AVPK.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. *Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo* (toliau – ir VAI):

3 *straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus.

Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...].“

10 straipsnis – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.“

6. Lietuvos Respublikos saugaus eismo keliais įstatymo:

33 straipsnis – „1. Kai įtariama, kad transporto priemonė vairuojama neblaivaus ar apsvaigusio nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmens, taip pat kai yra Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 603 straipsnyje nustatyti pagrindai, transporto priemonė gali būti priverstinai nuvežama į institucijos, kurios pareigūnas priėmė sprendimą transporto priemonę priverstinai nuvežti, ar į ūkio subjekto, kuriam suteikta teisė verstis tokia ūkine komercine veikla, transporto priemonių stovėjimo aikštelę, o transporto priemonės savininko (valdytojo) sutikimu ji gali būti pastatoma ir į kitą transporto priemonių stovėjimo aikštelę ar vietą, kurioje leidžiama transporto priemonėms stovėti (jeigu tai nepakenks baudžiamajam procesui ar administracinio nusižengimo teisenai). [...] 5. Sprendimą dėl priverstinio transporto priemonės nuvežimo šio straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais ir sprendimą dėl uždraudimo toliau važiuoti šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytais pagrindais gali priimti padarytą administracinį nusižengimą ar nusikalstamą veiką tirti įgaliotos institucijos pareigūnai. Šio straipsnio 4 dalies 1 punkte nustatytais atvejais sprendimą dėl priverstinio transporto priemonės nuvežimo priima policijos arba savivaldybių administracijų įgalioti pareigūnai, šio straipsnio 4 dalies 2 punkte nustatytais atvejais – policijos arba Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, o šio straipsnio 4 dalies 3 punkte nustatytais atvejais – policijos pareigūnai. 6. Pareigūnai, priėmę sprendimą dėl priverstinio transporto priemonės nuvežimo, apie jį praneša transporto priemonės savininkui (valdytojui). [...] 8. Išlaidas, susijusias su priverstiniu transporto priemonės nuvežimu į transporto priemonių stovėjimo aikštelę šio straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais ir jos saugojimu transporto priemonių stovėjimo aikštelėje, ūkio subjektui ir (ar) išlaidas patyrusiai institucijai transporto priemonės savininkas ir valdytojas atlygina solidariai. Šios išlaidos atlyginamos arba adekvatus prievolės atlyginti išlaidas įvykdymo užtikrinimas Civiliniame kodekse nustatytais būdais ir tvarka pateikiamas iki transporto priemonės paėmimo iš transporto priemonių stovėjimo aikštelės.“

7. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau –

Taisyklės):

45 punktas – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.

45.4. į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

8. *Paimto, konfiskuotino turto, turto, į kurį nuosavybės teisės laikinai apribotos, daiktinių įrodymų ir radinių priėmimo, apskaitos, saugojimo, perdavimo, grąžinimo ir naikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos policijos generalinio komisaro 2023 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. 5-V-250 ir netekusio galios nuo 2023 m. spalio 21 d. (toliau – Aprašas):*

7 punktas – „Paimti daiktai bei Ginklai ir šaudmenys, kol byloje bus išspręstas paimto turto klausimas ir įvykdytas atitinkamas sprendimas, gali būti saugomi: [...] 7.5. ūkio subjekto, teikiančio saugojimo paslaugas, nustatytose vietose – iki galutinio procesinio sprendimo byloje įvykdymo arba iki tol, kai byloje transporto priemonę leidžiama atsiimti ar išduotas leidimas atsiimti transporto priemonę savininkui (valdytojui)“.

67 punktas – „Paimtų daiktų grąžinimą savininkui ar jo įgaliotam asmeniui organizuoja ir vykdo ikiteisminį tyrimą atliekantis (atlikęs) arba administracinę bylą tiriantis (tyręs) pareigūnas, jo nesant – policijos įstaigos struktūrinio padalinio, kuris atlieka (atliko) ikiteisminį tyrimą arba tiria (tyrė) administracinę bylą, vadovas arba įstaigos vadovo paskirtas materialiai atsakingas asmuo.“

68 punktas – „Paimtos transporto priemonės, įtarus, kad yra pagrobta, grąžinimas organizuojamas vadovaujantis Rekomendacijomis dėl transporto priemonių, kurios įtariama yra pagrobtos, paėmimo, saugojimo, tikrinimo ir grąžinimo atliekant ikiteisminį tyrimą. Atsiimant transporto priemonę iš saugotojo, privalo dalyvauti ikiteisminio tyrimo institucijos atstovas. Grąžinamos transporto priemonės būklė ir įranga patikrinama pagal transporto priemonės aprašą. Asmuo, atsiimdamas transporto priemonę, daro įrašą transporto priemonės apraše.“

73 punktas – „Jei asmuo per 2 mėnesius po įsiteisėjusio sprendimo grąžinti Paimtus daiktus gavimo jų neatsiima ir nepraneša apie delsimą atsiimti priežastį, dėl tokių Paimtų daiktų ikiteisminio tyrimo pareigūnas arba administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjusi institucija (pareigūnas) iš naujo kreipiasi į kompetentingą instituciją ar pareigūną (teisumą, prokurorą ar kt. pareigūną) dėl naujo sprendimo priėmimo ir nurodo motyvus dėl kito sprendimo reikalingumo arba tokį sprendimą pagal kompetenciją priima pati.“

9. *Policijos pareigūnų veiksmų priimant sprendimus priverstinai nuvežti transporto priemonę ir uždrausti ja toliau važiuoti tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos policijos generalinio komisaro 2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 5-V-200 (toliau – Tvarkos aprašas):*

3 punktas – „Policijos pareigūnas turi teisę priimti sprendimą priverstinai nuvežti transporto priemonę: 3.1. kai įtariama, kad transporto priemonė vairuojama neblaivaus ar apsvaigusio nuo psichiką veikiančių medžiagų asmens (toliau – apsvaigęs asmuo); 3.2. padarius ANK 603 straipsnyje numatytus administracinius nusižengimus, kai transporto priemonė trukdo saugiam transporto priemonių ar pėsčiųjų eismui, kelia grėsmę eismo dalyvių ar kitų asmenų sveikatai ar gyvybei arba kitaip pažeidžia kitų asmenų teises; 3.3. padarius administracinį nusižengimą, už kurį pagal ANK gali arba privalo būti skiriama administracinio poveikio priemonė – transporto priemonės konfiskavimas; 3.4. iš vietų, kur leidžiama transporto priemonėms stovėti“.

17 punktas – „Atsiradus Tvarkos aprašo 15 punkte nustatytam pagrindui (išskyrus Tvarkos aprašo 15.2, 15.4 papunkčiuose nustatytus pagrindus, kai Leidimas atsiimti priverstinai nuvežtą

(paimtą) transporto priemonę (2 priedas) surašomas priverstinai nuvežant transporto priemonę), policijos įstaigos įgaliotas pareigūnas ar darbuotojas nedelsdamas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną, surašo Leidimą atsiimti priverstinai nuvežtą (paimtą) transporto priemonę (2 priedas). Vienas leidimo egzempliorius ne vėliau kaip kitą darbo dieną ANK 573 straipsnyje nustatyta tvarka išsiunčiamas arba įteikiamas (kai savininkas (valdytojas) į policijos įstaigą atvyksta iki leidimo išsiuntimo ANK 573 straipsnyje nustatyta tvarka) priverstinai nuvežtos transporto priemonės savininkui (valdytojui), kitas egzempliorius nedelsiant po to, kai Leidimas atsiimti priverstinai nuvežtą transporto priemonę išsiunčiamas arba įteikiamas transporto priemonės savininkui (valdytojui), perduodamas ar išsiunčiamas transporto priemonę saugančiam ūkio subjektui (kai priverstinai nuvežta transporto priemonė laikoma ūkio subjekto transporto priemonių stovėjimo aikštelėje). Informacija apie Leidimo atsiimti priverstinai nuvežtą transporto priemonę išsiuntimą ar įteikimą įrašoma (suvedama) Tvarkos aprašo 10.8 papunktyje nustatyta tvarka.“

18 punktas – „Transporto priemonė jos savininkui (valdytojui) ar jo įgaliotam asmeniui gražinama pateikus policijos įstaigos įgaliotam pareigūnui ar darbuotojui (kai nuvežta transporto priemonė laikoma policijos transporto priemonių stovėjimo aikštelėje) arba ūkio subjekto, saugančio priverstinai nuvežtą transporto priemonę, įgaliotam darbuotojui galiojantį asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ar vairuotojo pažymėjimą, transporto priemonės registracijos liudijimą arba kitą dokumentą (informaciją), kuris (-i) patvirtina, kad asmuo nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu valdo ir (ar) naudoja transporto priemonę, ir Leidimą atsiimti priverstinai nuvežtą (paimtą) transporto priemonę (2 priedas) (įgaliotas asmuo taip pat pateikia įgaliojimą).“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau ir – LVAT) nutartys:

10.1. 2012 m. kovo 1 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...]. Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“.

10.2. 2021 m. gruodžio 8 d. administracinės bylos Nr. eA-3183-789/2021 nutartyje LVAT konstatavo:

„Valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus

turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais. Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A552-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017, 2017 m. spalio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-4221-502/2017). Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015). Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus (vykdydamos valdžios funkcijas), privalo dirbti rūpestingai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. sausio 8 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1-502/2015, 2015 m. kovo 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-1069-502/2015).“

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

11.1. dėl Vilniaus AVPK pareigūnų veiksmų teikiant informaciją;

11.2. dėl Policijos departamento pareigūnų veiksmų nagrinėjant skundą.

Dėl Vilniaus AVPK pareigūnų veiksmų teikiant informaciją

12. Pareiškėjas Skunde nurodė, kad Vilniaus AVPK pareigūnai, sulaikę automobilį, nepranešė savininkui apie automobilio sulaikymą, tinkamai neinformavo apie jo atsiėmimą iš saugojimo vietos ir nesilaikė nustatytos tvarkos dėl daikto gražinimo.

13. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- 2023 m. liepos 15 d. automobilis, priklausantis UAB „A“, bet valdomas privataus asmens, buvo sulaikytas ir nugabentas į saugojimo aikštelę;

- 2023 m. liepos 18 d. Vilniaus AVPK Vilniaus r. PK informavo UAB „A“ apie transporto priemonės nuvežimą į saugojimo aikštelę ir paprašė informuoti, kam gražinti automobilį;

- 2023 m. liepos 18 d. ikiteisminį tyrimą atlikusi pareigūnė gavo UAB „A“ laišką, kuriuo buvo pateiktas prašymas automobilį gražinti jo valdytojui; 2023 m. liepos 19 d. buvo išrašytas leidimas atsiimti automobilį, transporto priemonės valdytojas leidimą atsiimti automobilį gavo, tai patvirtino savo parašu, tačiau automobilio neatsiėmė;

- Policijos departamento darbuotoja 2023 m. rugsėjo 1 d. raštu papildomai informavo automobilių saugojimo aikštelės atstovus apie tai, kad automobilį galima gražinti pagal 2023 m. liepos 19 d. išduotą leidimą.

- Policijos departamentas 2023 m. gruodžio 7 d. atsakyme Pareiškėjui į jo skundą nurodė, kad buvo įvertinti policijos pareigūnų veiksmai ir nenustatyta tarnybinio nusižengimo požymių.

14. Lietuvos Respublikos saugaus eismo keliais įstatyme numatyta, kad pareigūnai, priėmę sprendimą dėl priverstinio transporto priemonės nuvežimo, apie jį praneša transporto priemonės savininkui (valdytojui). Išlaidas, susijusias su priverstiniu transporto priemonės nuvežimu į transporto priemonių stovėjimo aikštelę ir jos saugojimu transporto priemonių stovėjimo aikštelėje, ūkio subjektui ir (ar) išlaidas patyrusiai institucijai transporto priemonės savininkas ir valdytojas atlygina solidariai.

Tvarkos apraše numatyta, kad atsiradus pagrindui, policijos įstaigos įgaliotas pareigūnas ar darbuotojas, nedelsdamas, ne vėliau kaip kitą darbo dieną, surašo Leidimą atsiimti priverstinai nuvežtą (paimtą) transporto priemonę, vieną leidimo egzempliorių ne vėliau kaip kitą darbo dieną išsiunčia arba įteikia savininkui (valdytojui), kitą egzempliorių išsiunčia transporto priemonę saugančiam ūkio subjektui.

Tyrimo metu nustatyta, kad Vilniaus AVPK transporto priemonės savininką informavo apie automobilio nugabenimą į saugojimo aikštelę, informavo apie leidimo atsiimti automobilį išdavimą ir valdytojas leidimą atsiėmė. Transporto priemonės savininkas ir valdytojas dalyvavo bandant atsiimti automobilį, tačiau dėl aplinkybių, susijusių su valdytoju ir saugojimo išlaidų apmokėjimu, automobilis atsiimtas nebuvo.

15. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, tai yra tai, kad Pareiškėjas buvo informuotas tiek apie automobilio nuvežimą į saugojimo aikštelę, tiek apie leidimą atsiimti automobilį, taip pat tai, kad Policijos departamentas vertino policijos pareigūnų veiksmus ir nenustatė tarnybinio nusižengimo požymių, Skundo dalis dėl Vilniaus AVPK pareigūnų veiksmų teikiant informaciją atmetina.

Dėl Policijos departamento pareigūnų veiksmų nagrinėjant skundą

16. Pareiškėjas nurodė, kad kreipėsi į Policijos departamentą dėl policijos pareigūnų veiksmų įvertinimo, prašydamas atlikti tarnybinį patikrinimą, taip pat prašydamas išduoti naują leidimą dėl automobilio atsiėmimo bei įvertinti saugojimo aikštelės savininkų veiksmus. Policijos departamento atsakyme nurodoma, kad apmokėjimo už automobilio saugojimą aikštelėje ir automobilio grąžinimo klausimas yra sprendtinas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, atsakyme nieko neužsimenama apie prašomo naujo leidimo išdavimą, todėl esminis klausimas dėl automobilio atsiėmimo liko nenagrinėtas.

17. Skundo tyrimo metu nustatyta:

- Pareiškėjas 2023 m. lapkričio 28 d. kreipėsi į Policijos departamentą ir prašė įvertinti policijos pareigūnų veiksmus, išduoti naują leidimą dėl automobilio atsiėmimo, įvertinti saugojimo aikštelės darbuotojų veiksmus;

- Policijos departamentas 2023 m. gruodžio 7 d. atsakyme nurodė, kad buvo įvertinti policijos pareigūnų veiksmai ir nenustatyta tarnybinio nusižengimo požymių, paaiškinta, kad ginčas su automobilių saugojimo aikštelės savininku turi būti sprendžiamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, o prašymas įvertinti, ar UAB „B“ veiksmuose nėra nusikalstamos veikos požymių, buvo persiūstas nagrinėti pagal kompetenciją Vilniaus AVPK.

18. VAĮ 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, išsamumo, objektyvumo ir kitais principais.

Laikantis VAĮ įtvirtinto išsamumo principo – viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes. Taigi, viešojo administravimo subjektai, rengdami atsakymus, privalo įvertinti pareiškėjo prašymo turinį ir pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą, aiškų ir argumentuotą atsakymą, kuriame būtų atsakyta į visus keliamus klausimus, o jei prašoma informacija nepateikiama, turi būti nurodytos priežastys, kodėl tai negali būti padaryta.

19. Pagal Seimo kontrolierei pateiktą informaciją nustatyta, kad Pareiškėjas raštu kreipėsi į Policijos departamentą ir prašė įvertinti pareigūnų veiksmus bei išduoti naują leidimą dėl automobilio atsiėmimo. Policijos departamentas Pareiškėjui pateikė atsakymą, tačiau nieko nepaaiškino dėl naujo leidimo išdavimo (neišdavimo) galimybių, o tai ir buvo vienas iš svarbiausių Pareiškėjo skundo klausimų.

Pastebėtina, kad Policijos departamentas, teikdamas informaciją Seimo kontrolieriui, paaiškino, jog naujo leidimo išdavimo teisės aktai nereglamentuoja, be to, naujo leidimo išdavimas niekaip nepakeistų situacijos ir savininkui (valdytojui) už automobilio saugojimo paslaugą reikės sumokėti, tačiau ši informacija Pareiškėjui, atsakant į skundą, nebuvo suteikta.

Pažymėtina, kad Policijos departamentas yra viešojo administravimo subjektas, todėl, nagrinėdamas pareiškėjų skundus ir prašymus, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų teisės aktų bei viešojo administravimo srityje taikomų principų.

LVAT yra pažymėjęs, kad vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. VAĮ 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje.

LVAT savo praktikoje akcentuoja, kad valstybės institucijos, įstaigos, pareigūnai, siekdami įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą.

20. Įvertinus tyrimo metu nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad, nors Policijos departamentas pateikė atsakymą į Pareiškėjo skundą, įvertino pareigūnų tarnybinės atsakomybės klausimą, perdavė dalį prašymo nagrinėti Vilniaus AVPK pagal kompetenciją, tačiau nieko nepaaiškino ir neatsakė į klausimą dėl naujo leidimo išdavimo galimybės, todėl darytina išvada, kad atsakymas buvo neišsamus ir Skundas, kiek tai susiję su atsakymų į skunde pateiktus visus klausimus nepateikimu, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia skundą dėl Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų veiksmų, susijusių su teisės gauti informaciją neužtikrinimu, atmesti.

22. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia skundą dėl Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų, susijusių su skundo nagrinėjimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

23. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė policijos generaliniam komisarui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai ir prašymai būtų nagrinėjami laikantis visų teisės aktų reikalavimų ir Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintų principų.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo

(rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė